

Monumentnummer*: 520153

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 juli 2002
Kadaster deel/nr 82830/82

Woonplaats* Beek en Donk
Gemeente* Laarbeek
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Beek en Donk
Locatieomschrijving Plaats: Beek

Kadastrale gemeente* Beek en Donk
Sectie* K
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 975

*Omschrijving***

Inleiding.

De H. MICHAELKERK is een georiënteerde, zogenoemde christocentrische kruisbasiliek met westelijke toren van vijf geledingen, een driebeukig schip van vijf traveeën (met relatief smalle zijbeuken) dat door een triomfboog ten dele is afgescheiden van het diepe driebeukige transept met sterk benadrukte vieringspartij. Deze kruising vormt het liturgische middelpunt van het gebouw, wordt door een hoger dan schip, transept en koor uitgevoerde pendentiefkoepel bekroond en is aan de oostelijke zijde afgesloten door een lagere koortravee met vijfzijdig gesloten apsis. De gelovigen waren door het ontwerp aan drie zijden rond het onder de koepel opgestelde altaar geschaard. De koepel van de vieringspartij zou volgens de oudste plannen in hoogte zelfs de westelijke toren overtreffen. Deze in historiserende Delftse Schoolstijl uitgevoerde kerk werd tussen 1933 en 1935 ontworpen door de Bossche architect H.W. Valk.

Beschrijving.

De bakstenen gevels van het gebouw, opgetrokken uit kloostermoppen, maken een gesloten indruk en zijn geleed door horizontale waterlijsten en geprofileerde vensteromlijstingen en bij de topgevels voorzien van vlechtingen en tufstenen afdekplaten. In elke travee van schip en zijbeuken is een laag, gedrukt spitsboogvenster geplaatst. In het schip, de transeptgevels en de vieringskoepel zijn deze vensters voorzien van een vorktracering. De vensters zijn gevuld met glas-in-lood panelen, deels afkomstig van Nunaber (1931) Gisèle Waterschoot van der Gracht (1940). Kenmerkend voor schip en transept zijn de laag aangezette zadel- en lessenaarsdaken, voorzien

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van monnik en non-pannen. Opvallend is dat nergens goten zijn toegepast: het forse overstek zou voor een goede waterafvoer zorg moeten dragen. Het dak rust op houten onbeschoten gordingenkappen met hangwerk. Door de toepassing van 'klimmende' vensters en topgevels in de verhoogde vieringskoepel, en enkelvoudige klokkestoelen ter bekroning van de transeptfaçades, maken deze delen van de kerk een meer verticale indruk. De westtoren van vijf geledingen maakt door de zware, drie maal versneden overhoeks geplaatste steunberen een romaanse indruk. De bovenste twee verdiepingen zijn geleed door nissen. Onder het stompe tentdak staat een ijzeren klokkestoel opgesteld, waarin enkele naoorlogse klokken zijn opgehangen (Petit en Fritsen, 1955). In de toren zijn behalve een betonnen spiltrap (de eerste meters zijn uitgevoerd in kloostermoppen), een orgeltribune (orgel in twee delen, 1958, fa. Verschuieren, Heijthuisen (L)) en een portaal met gedeeld portiek ondergebracht. Het karakter van het gebouw wordt in sterke mate bepaald door de laag aangezette daken. Daartoe zijn aan alle zijden van de kerk portalen en kapellen en nevenruimten onder kleine lessenaarsdaken toegevoegd. De toren wordt geflankeerd door kleine kapellen onder lessenaarsdak. Tegen de transeptarmen staan portieken, eveneens in dergelijke lagere aanbouwtjes. Aan de oostelijke zijde ligt tussen kerk en pastorie een sacristie, voorzien van een schouw en plafond met moer- en kinderbalken. Tegen de noordelijke zijde staat tegen de transeptfaçade een brede, tot het oorspronkelijke bouwplan behorende en in stijl gebouwde, schuur onder lessenaarsdak (hier ligt de moestuin) en een in ruïneuze staat verkerende muur, waarin een poort. Hier steekt de betonnen fundering van de kerk deels boven het maaiveld uit. Het gebouw is op betonnen heipalen gefundeerd. De ruimtelijke werking van het interieur is gericht op de viering, waar op een groot podium een altaar (in de jaren '60 van de twintigste eeuw pas ter plaatse opgesteld) staat. Vanuit de gehele kerk heeft men, mede door de toepassing van ranke bakstenen pijlers, goed zicht op de offerplaats. Het schip wordt overkluisd door een netgewelf, rustend op kraagstenen, terwijl in het portaal een plat koepelgewelf is toegepast. De koepel heeft een licht gebombeerde tongewelf met transversaalribben. De koepelgalerij en de arcatuur zijn geleed door bifora's. Het hoofdaltaar in de koorapsis is oorspronkelijk en bestaat uit een marmeren mensa op drie stipites. In één van de kapellen in de oostelijke wand van het transept zijn twee bijbehorende stipites opgesteld. In de kerk zijn naast de reeds van rijkswege beschermde beelden (St. Anna-te-Drieën XVI, H. Michaël XIX, H. Barbara XV, H. Maria, XIX), twee balusterkandelaars (XVI) en een doopvont (XVIII), vooral de gipsen kruiswegstaties en een 44-tal neo-renaissance kerkbanken van belang (afkomstig uit de Waterstaatskerk). Orgel en orgelkas zijn niet van waarde uit het oogpunt van monumentenzorg.

Waardering.

De kerk is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorische waarde als herinnering aan de geschiedenis van het katholicisme in het zuiden en is van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de christocentrische volkskerk. Het heeft een bijzondere architectuurhistorische kwaliteit, is van groot belang als voorbeeld van de traditionalistische fase in het oeuvre van architect H.W. Valk. Het heeft ensemblewaarden als deel van een groep, die voor een belangrijk deel het silhouet en daarmee het aanzien van de kom van het dorp bepaalt. De kerk is nagenoeg geheel in de oorspronkelijke vorm bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument